

end den anden. Ofte vælder Taagen frem, saa den drager et uigjennemtrængeligt Slør over det skønne Landskab, og paa »Kulm« og »Staffel« hviler den kold og klam og saa tæt, at man ikke kan see en Haand for sig. Saa bryder Solen Taagen, og Sløret rulles til Side: de hvide Bjergtinder og de blaa Søer spille atter i Straaleskjeret. Taage og Sol skin skifte ofte, og denne Kamp mellem Mørke og Lys gjør et eget Indtryk paa Sindet.

Ikke blot Naturen i sin Storbed kan man see paa Rigi; historiske Minder svæve over den hele Egn. Hist ude ved Sempach-Søen offrede Arnold Winkelried sig for sit Fædreland; og hvor mange Minder om Tell gemmer ikke Vierwaldstattersøen? Historien kan længe nok vise, at det kun er et vandrende nordisk Sagn, der har lagt Veien om ad den schweitzerske Indsøes Kyster og der skabt Sagnhelten Wilhelm Tell — man seer dog ikke med mindre Ærefrygt paa de Steder, Sagnet har viet til hans Minde, fordi Historien negter Sagnets Sandhed.

Fr. N.

Konstig Fiskeavl.

(Efter „Gartenlaube“ ved J. M.)

I den til Tydskland afstaaede Del af Elsas findes der en Anstalt, som ved Størrelsen af sine Anlæg og sin hele Storartethed vel kan betragtes som enestaaende i sit Slags: det er Fiskeudklækningsanstalten i Hüningen. Dette Anlæg ligger omtrent en Milsvei fra Basel og ligesaa langt fra den badensiske Grændse, lige ved den store Rhin-Rhonekanal, og blev for tyve Aar siden oprettet af den franske Regering. Opfindelsen af denne konstige Fiskeavl ligger nok egentlig længere tilbage i Tiden, og den skal allerede være drevet praktisk for omtrent et hundrede og tyve Aar siden af en vis Lieutenant Jacobi; men den var gaaet i Forglemmelse, og en fattig Fisker i Vogeserne, ved Navn Remy, maatte gjøre Opfindelsen endnu engang for henvend femogtyve Aar siden. Men da tog den franske Professor Coste sig ivrigt af Sagen og benyttede Pressen saa vedholdende, at den franske Regering endelig ikke kunde Andet end høre og handle.

Navnet »konstig Fiskeavl« er egentlig ikke heldigt valgt, thi noget virkelig Konstigt er der slet ikke ved denne Avl og tør heller ikke være ved den, naar man vil opnaae Øiemedet, nemlig at frembringe det største og det billigste Antal spiselige Fisk. Ligesom Landmanden ikke taler om konstig Heste- og Faareavl, saaledes vilde det være langt rigtigere simpelt at bruge Udtrykket »Fiskeavl«; thi det Hele er kun en nøiagtig Efterligning af den naturlige Proces, og jo nøiere man slutter sig til Naturen, desto bedre og sikkrere er Udfaldet.

Fisken begynder til en bestemt Tid af Aaret en Vandring, for at søge for sin Forplantning paa et passende Sted. Hos nogle Fisk, som hos Laxen, ere de Strækninger, de i dette Øiemed maae gjennemvandre, ofte meget betydelige, men andre begive sig kun fra det dybe Vand ind til de flade Kanter af Strandbredden, for her at afsætte deres Æg paa Vandplanter eller paa Sandbunden.

Naar man vil betragte Forellearternes Fremgangsmaade, da er den følgende. Sent paa Efteraaret vandre saavel Hannerne som Hunnerne opad Strømmen hen mod Kilden, dog ikke umiddelbart lige til denne, men sædvanlig kun saa langt, at Vandets Varme udgjør + 4° Reaumur. Her danner Hunnen med sin Hale en Fordybning i Sandbunden, som ved større Lax vel er indtil fem Fod lang. I denne Fordybningen afsætter Hunnen sine Æg, som derpaa strax blive befrugtede af Hannen, der udgyder sin Mælk over dem. Hunnen bedækker derpaa igjen Æggene og bekymrer sig ikke videre om dem. Fosteret udvikler sig mere og mere i Ægget, og efter sex til otte Ugers Forløb smutter et eiendommeligt Væsen ud, som vel Ingen vilde antage for en ung Fisk. Denne bestaaer af en tynd Traad, paa hvilken egentlig kun Øinene ere synlige; i den nederste Ende af denne Traad hænger en pæreformet eller kugledaunet uforholdsmæssig stor Pung, Æggesækken. Denne bliver daglig mindre, og i samme Forhold udvikler den ovennævnte Traad sig mere og mere til en lille Fisk, indtil atter efter sex til otte Uger Æggesækken fuldstændig er forsvunden og den unge Fisk helt uddannet. I den første Udviklingsperiode er den lille Fisk næsten ganske ubevægelig, den fine Hud, som omslutter Sækken, er overordentlig skjør og kan briste ved den mindste Berørelse, hvilket uundgaelig har den lille Fisks Død tilføje. I hele denne Periode tager Dyret ingen ydre Næring til sig; den ufuldbaarne Fisk vil finde tilstrækkelig Næring for flere Uger i sin naturlige Næringsbeholder. Naar den nu først er saa vidt udviklet, at den selv kan søge sin Føde, saa er den ogsaa allerede

bleven saa behændig og flink, at den formaaer at undgaae de fleste Efterstræbelser; kun sjeldent vil det nu lykkes en Fjende at snappe den.

Men hvor mange Farer har ikke Ægget og den ufuldkomne Fisk haft at bestaae, inden den er voxet op til denne Størrelse? Strax ved Befrugtningen hændes det ikke sjeldent, at Hannen ikke kommer til rette Tid til Legestedet, og da fører ofte den hastige Strømning Mælken saa hurtigt bort, at kun yderst faa Æg komme i Berørelse med den og blive skikkede til Udvikling. De befrugtede Æg blive endvidere truede af utallige Fjender. Andre Foreller, Grundlinger, Ulke og Aalekvapper fortære de afsatte Æg i stor Mængde; Ænder, Gæs, mange Strandfugle fortære andre Tusinder; Frøer og Salamandre, Vandbiller og mangfoldige Larver, endvidere forskjellige smaa Krebsarter tilintotgjøre atter flere Tusinde; Vandspidsmus og Vandrotter ødelægge ofte hele Ynglen. Dog Æggene farligste Fjende hører ikke til Dyre- riget, men til Planteriget. Det er en Svampeart, et Slags Skimmel, som først viser sig paa et for- dærvet, ubefrugtet forblevet Æg, og ofte i nogle Timer overtrækker de i Nærheden værende Æg med sine fine Traade og derved fuldkommen forstyrrer deres Udviklingsveie. I Løbet af sex til otte Uger ere Æggene udsatte for disse talrige Fjender, og det er let at indsee, at mange Tusinde af dem maae gaae tilgrunde.

Men ogsaa efter denne Tid er Faren langt fra forbi; de helt unge med Æggesækken forsynede Fisk efterstræbes næsten endnu af flere Fjender end selve Æggene. De unge Smaafisk kunne endnu neppe bevæge sig, de sidde i store Hobe sammen under Stene og blive saaledes et let Bytte ikke alene for alle de ovennævnte Fjender, men der træder endnu en stor Mængde andre af dem til. Gjeder, Aborrer, selv de fredelige Karpearter fortære utallige af disse hjælpeløse Smaadyr, selv de smaa Hundesteile blive til frygtelige Røvere, idet de ved gjentagne Bid ødelægge den fine Æggesæk og derved dræbe den lille Fisk. Derfor er det i Sandhed intet Under, naar der i Gjennemsnit kun fuldkomment udvikles een Fisk af tusind lagte Æg. Enduu maa tilføies, at en stor Forelle sjelden indeholder mere end to tusind Æg, medens Karper, Suder, Aborrer og andre sædvanlige Fisk indeholde vel en halv til en hel Million, omendskjönt hele Udviklingstiden neppe varer saa mange Uger som Maaneder hos Forellerne; man indsee da, hvor vigtig det just maa være at yde de ædle Laxearters Æg og ganske unge Fisk Beskyttelse.

Hermed skulle vi nu sammenligne Fremgangsmaaden ved den saakaldte konstige Fiskeavl. Man fanger Forellerne, naar de ere fuldstændig modne til at lægge Æg; bedst er det at tage dem ved selve Legepladserne. Naar der af sig selv udtræder nogle Æg af Hunnen, idet man løfter den i Veiret ved Hovedet, og nogle Draaber Mælk af Hannen, saa er Fisken moden.

Man holder da Hunfisken over et fladt Kar, i hvilket der er lidt Vand. Æggene egen Tyngde og de Bevægelser, Fisken gjør, bringe Æggene til at komme frem, og de falde ned i Vandet i Karret. Man kan ogsaa befordre Æggene Fremtræden ved en let Strygning henad Bugen, kun maa man tage sig iagt for at anvende for stor Kraft. Det er derfor fuldstændig forkert at sige, at man trykker eller presser Æggene ud af Fisken. Alle de Æg, som ikke af sig selv træde frem ved en svag Berørelse, ere endnu ikke modne eller egnede til Udvikling. Til samme Tid har en Medhjælper bragt Hanfisken over Karret og faaet den til at udgyde nogle Draaber Mælk deri. Ved en sagte Rystning af Karret blander man Mælken med Vandet, lader Karret staae roligt i nogle Minutter, og Æggene ere befrugtede og skikkede til videre Udvikling.

Man seer altsaa, at den konstige Befrugtning kun er en nøiagtig Efterligning af den naturlige Fremgangsmaade, kun med den Forskjel, at man ikke overlader det til Fisken, hvor den vil afsætte sine Æg, men nøder den til at afsætte dem i et bestemt Rum. De saaledes indvundne Æg, der kun taale en ganske kort Transport uden Skade, blive nu bragte i en konstig Bæk, i hvilken de i nogle Uger i Træk blive udsatte for den oplivende Paa- virkning af strømmende Vand; da Fisken tildækker sine Æg, saa sørges man ved Udrugningen ogsaa for, at Æggene stedse befinde sig i Mørke. Altsaa atter kun en Efterligning af den naturlige Fremgangsmaade, dog med den Forskjel, at man indretter de konstige Bække saaledes, at Æggene og senere den unge Yngel ere beskyttede mod de talrige Fjender. Det er det vigtigste ved hele den konstige Fiskeavl. Anstalten i Hüningen har hidtil kun lagt Vægt paa denne Æggens Beskyttelse, hvilket ogsaa utvivlsomt er den vigtigste Del af Fiskeavlen, især for en Centralanstalt. Den har kun kunnet skjenke de unge Fisks Beskyttelse mindre Opmærksomhed, baade

fordi de fleste af de her befrugtede Æg ere bestemte til Forsendelse, og fordi Anstaltens Beliggenhed er mindre gunstig for Oplækningen af Fiskene. Dette Sidste er jo navnlig Tilfældet, fordi man for tyve Aar siden kun havde ringe Kjendskab til de for en saadan Fiskeavl nødvendige Betingelser.

Til Anstalten hører et Landomraade af omtrent 70 danske Tønder Land, paa hvilket der er anlagt flere større og mindre Damme og Bække, talrige Kilder, herlige Parkanlæg og Haver, og de i Sandhed storartede Bygninger ere opførte. Indretningerne til Æggenes Beskyttelse ere meget praktiske. To store Bygninger, Mellembygningen og Udclækningshallen, den første hundredeogfyrretyve Fod lang og femogtredive Fod bred, den anden hundredeogfirsindstyve Fod lang og femogtredive Fod bred, ere bestemte til at optage disse Æg. Talrige kunstige Bække i det Indre af Bygningerne tjene til at udruge Æggene saa vidt, at en videre Transport ikke kan skade Fosteret. Udrugningen skeer ved Kildevand, som bliver tilført Anstalten gennem en muret Kanal af tre tusinde Fods Længde. Fire mægtige Turbiner, som blive drevne af Rhin-Rhonekanalens Vand, pompe uafbrudt det krystallklare Vand henimod tyve Fod op i syv store Bassiner. Herfra fordeler Vandet sig ligesom i Aarerne paa et organisk Legeme gennem talrige med hverandre i Forbindelse staaende Blyrør til alle tre Bygninger i Anstalten. Æggene selv blive tyndt udbredte paa Glasriste. Disse ligge dels i murede Kanaler, dels i Kar af brændt Ler, dels paa store Udrugningsborde af tyve Fods Længde. Disse Glasriste bevirke, at Dynddele, som det tilsyneladende klare Vand alligevel fører med sig, ikke afsætte sig paa Æggene, men paa Bunden af Karrene og Kanalerne og paa Bordene, tillige bevirke de, at Vandet ikke alene strømmer over Æggene, men ogsaa under dem. Ved talrige Messinghaner kan man regulere Vandet ganske efter Behag, saa at det kan glide umærkeligt frem, men ogsaa bruse livligt pladskende.

I de første Dage forblive Æggene ganske uberrørte i disse kunstige Bække, da den unge Spire i Ægget endnu er saa fin, at den ringeste Berørelse strax vilde dræbe den. Men efter nogle Dages Forløb begynder Hovedvirksomheden. Imod de talrige Fjender af Dyreriget ere Æggene vel beskyttede i disse kunstige Bække, derimod mod Fiskeæggenes lumskeste og farligste Fjende, Skimmelsvampen, beskytter ingen Indelukning, intet fint Gitter, ingen nok saa omhyggelig Filtrering. Hvor varsomt man end har foretaget Befrugtningen, hvor stor Forsigtighed man ogsaa har anvendt ved Transporten, saa findes der dog efter nogle Dage flere ubefrugtede og fordærvede Æg. Disse Æg blive snart Udviklingsstederne for den skadeligt optrædende Skimmel, hvis der nu ikke hurtigt blev virket derimod, saa vilde efter faa Dages Forløb let samtlige Æg i den lille kunstige Bæk ligesom være overtrukne med Bomuld og Alt være ødelagt. Derfor er under hele Udviklingstiden talrige Arbeidere, ofte tyve til tredive Mand, stadig beskæftigede med at passe paa Æggene. Ethvert fordærvet Æg, som let lader sig skjelve ved sin hvidlige Farve, bliver strax fjernet med en Pincette, men man maa dog tage sig iagt for ikke at berøre de andre Æg. Nu er det meget interessant at see, hvorledes det unge Foster Dag for Dag udvikler sig mere i de ganske gennemsigtige, som en Ært store Æg; bestandig tydeligere blive Bevægelserne, og efter tre til fire Ugers Forløb, alt efter Vandets Temperatur, træde Øinene tydeligt frem som to smaa sorte Prikker. Nu er det passende Øieblik kommet til at forsende Æggene, thi nu er den unge Fisk i Ægget bleven saa stærk, at den kan taale Besværlighederne ved en Transport.

I en lille Kasse bliver der bragt et Lag af det fineste Mos, herpaa udstroer man omhyggeligt Æggene, saaledes at de berøre hverandre saa lidt som muligt; herpaa kommer man igjen et Lag af det fineste Mos og saaledes videre, til Kassen er fuld. Denne bliver tillukket med et Laag og anbragt i en større Kasse; Mellemmrummene blive udfyldt med en daarlige Varmeleder, sædvanlig tørt Mos eller Blaar. I stærk Frost er vel endnu en tredje Omhylning nødvendig. Paa denne Maade kunne Æggene godt forsendes nogle hundrede Mil. Man har endogsaa gjort det muligt at sende Laxæg fra England til det fjerne Australien; de ankom godt og udviklede sig fortræffeligt. Hundrede saadanne Kasser, med tre til fire tusind Æg i hver, blive ofte om Vinteren paa een Dag afsendte til mindre Fiskeoplækningsanstalter. Alene for Kasserne er der i Høningen i mange Aar blevet betalt tre til fire tusind Francs.

Med ganske ringe Omkostninger kan da paa denne Maade en Fiskeart blive forplantet til Egne, hvor den ellers ikke findes. Med større, udvoxne Fisk vilde det være forbundet med ganske andre Omkostninger og som oftest slet ikke lykkes, da alle ædle Fisk meget vanskeligt kunne taale en

lang Forsendelse. Anstalten beskæftiger sig kun med de ædleste af alle Ferskvandsfisk, Laxene og Forelterne i deres forskellige Arter. Man har ogsaa i den senere Tid begyndt at foretage Krydsninger, og Resultatet har været overordentlig heldigt. Det er naturligtvis betydelige Capitaler, som bringes i Omløb ved denne kunstige Fiskeavl, og man vil alene deraf kunne see, hvormeget denne Anstalt har virket hen til Fiskeavlens bedre Udvikling ganske i Almindelighed, naar man hører, at af de frit, paa naturlig Maade lagte Æg kun een Procent kommer til Udvikling, hvorimod de fra Anstalten sendte Æg alle være skikkede dertil. Men i Sydeuropas Badesteder bliver Fiskene betalt meget dyrt, og hvad der indvindes maa da ikke beregnes efter Tusinder, men efter Millioner. Naar Fordelen ikke altid er saa stor, som den kunde være, saa ligger det ene deri, at Fiskeavlens endnu ikke er almindelig bekjendt og heller ikke altid bliver rigtig udført.

For den anden Del af Fiskeavlens, «Beskyttelsen af de unge Fisk osv.», har Anstalten kun kunnet yde noget mindre Tilfredsstillende. Den ligger paa en fuldstændig Slette, og derfor er Vandet, paa Grund af det ringe Fald, for lidt luftholdigt. Denne Ulempe kan der maaskee raades Bod paa, men Hovedsagen bliver dog, at der paa flere Steder oprettes lignende Anstalter, og at der virkes hen til, at de ædlere Fiskearter ikke alene vedblive at komme paa de mere Velhavendes Borde, men at de blive et almindelig yndet og billigt Folkensæringsmiddel.

Fru Jerichaus Maleri „De Skibbrudne“.

Det Maleri, hvoraf vi, efter det bekjendte engelske Billedblad «The Graphic», idag bringe en Gjengivelse, hører til Fru Elisabeth Jerichaus mest anerkjendte Arbejder, og det vil formentlig have en saameget større Interesse for det danske Publicum, som det ikke har været udstillet her, men paa de forskelligste Udstillinger i Europa har vundet almindeligt Bifald og bragt Konstnerinden de største Hædersbeviisninger. Ved Udstillingen i Berlin 1866 vandt det den akademiske Guldmedaille, og paa Udstillingen i Amsterdam 1868, hvor Fru Jerichau dengang for første Gang gav Møde, tilkjendtes det den store Præmie i Guld, en Udmærkelse, der maatte tillægges dobbelt Værd, da Holland tæller mange betydelige Colorister. Ved Illustrationer har det vundet almindelig Udbredelse saavel paa Continentet som i England; der havde det iaar Plads i den internationale Udstilling, hvor det blev meget paaskjønnet af Publicum, der i store Hobe flokkedes foran det, og de første engelske illustrerede Blade bragte Afbildninger af det. Paa sin Reise til Ægypten og Constantinopel havde Konstnerinden medbragt dette Maleri, som der blev udstillet, og saaledes har det maaskee været det første Billede, som i Orienten har haaret Vidnesbyrd om europæiske Tilstande, europæisk Konst, samt om kvindelig Udvikling. Her vil det sandsynligvis fremkomme ved den store Industri- og Konststudstilling, som aabnes til næste Aar, og hvor det vel vil kunne finde en heldigere Plads end ved de sædvanlige Foraarsudstillinger.

Fortællingen i Billedet udmærker sig saavel ved Klarhed som ved Liv. Tilskueren befinder sig ligeoverfor et Rum, der ved talrige Kjendetegn forkynder sig som en Fiskerhytte. Paa et Leie, der er dækket med en grov Lærreds Presenning, sees en Dame, der ligger hensunken i en halvt siddende, halvt liggende Stilling. At hun er en Dame af fornem Stand fremgaar fornemmelig af hendes hele Typus, mest vel af det fint formede, smukke Hoved, men ogsaa af hendes Dragt, af den svære sorte Moirées Silkekjole, der endnu er vaad af Medfarten paa Havet; hendes Kjole er opheftet i Brystet, saa at det fine Linned kommer tilsyne. Hendes hele Udtryk fortæller om, hvormeget hun har lidt; mat er hun sunken tilbage, men har dog ikke villet slippe sit Barn, som hun holder paa Skjødets. Det smukke, lyshaarede Barn er nøgent, det ligger i uldne Tæpper, og ved Gnidning bliver det kaldt tillive af Fiskerpigen, der ligger paa Knæ foran Moderen og Barnet. Igennem Døren i Baggrunden, hvorfra man ser Havet, der oprørt skyller ind mod den nære Kyst, kommer en ægte Ulk, belæst med forskellige af de Strandedes Eiendele, en Koffert og flere andre Sager. — Konstnerinden har fremstillet legemsstore Figurer og hun har vidst i sin Composition at tilveiebringe særdeles titalende Modsætninger, saaledes navnlig mellem den lidende, fornemme Dame og den smukke, kraftige og unge Fiskerpige, en ægte dansk Typus, i hvis friske Ansigt man finder et rigt Udtryk af Deltagelse og Medfølelse, af Glæde over at see Livet vende tilbage hos det Barn, hun for Øieblikket nærmest offerer sin Omhu. Det benyttede